

**บทบาทของพนักงานอัยการ:
ศึกษากรณีผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาก่อนฝ่ายเดียว**

**The Role of Public Prosecutor: A Study of the Injured
Person Solely Bringing a Criminal Case by Himself/Herself**

เฉลิมวุฒิ บัวบาน¹

333 มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง หมู่ 1 ตำบลท่าสุต อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 57100

เมลล์ติดต่อ: Chalermwut2534@gmail.com

Chalermwut Buaban²

333, Mae Fah Luang University, Moo 1, Tha Sut, Muang, Chiang Rai, 57100,

E-mail: Chalermwut2534@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้ เป็นการสรุปเนื้อหาของวิทยานิพนธ์ เรื่อง บทบาทพนักงานอัยการ: ศึกษากรณีผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาก่อนฝ่ายเดียว โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญา รวมถึงบทบาทของพนักงานอัยการและผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญา

การศึกษาในบทความนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร จากการค้นคว้า ข้อกฎหมาย ตำรากฎหมาย และบทความทางวิชาการต่างๆ เพื่อศึกษาแนวทางเกี่ยวกับบทบาทของพนักงานอัยการและผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญา และในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาก่อนฝ่ายเดียว โดยการเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ เช่น ฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

ผลการศึกษาพบว่า ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย มาตรา 28 บัญญัติให้ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา คือ พนักงานอัยการและผู้เสียหาย มาตรานี้ไม่เคยมีการแก้ไขเลยตั้งแต่มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ปี พ.ศ. 2478 โดยอำนาจการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายไม่มีการจำกัดขอบเขต ทำให้การดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการและผู้เสียหาย มีความอิสระเป็นเอกเทศแยกจากกัน และหลังจากการฟ้องแล้ว

¹ เจ้าหน้าที่บริหาร ส่วนการเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.

² Administration Officer, Personal Division, Mae Fah Luang University.

ผู้เสียหายมีอำนาจดำเนินคดีอาญาโดยลำพังไม่ว่าจะเป็นคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว หรือคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดิน ดังนั้น การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหาย จึงส่งผลทำให้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเกิดความเสียหายได้ กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดอาจใช้เป็นช่องทางตกลงกับผู้เสียหายแก่งัดฟ้องคดีอาญาโดยสมยอม โดยเฉพาะในคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินที่ผู้เสียหายฟ้องคดีก่อนฝ่ายเดียวและศาลได้ยกฟ้องคดี ซึ่งพนักงานอัยการไม่รับรู้ถึงการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายหรือคดีอยู่ในกระบวนการสอบสวนของตำรวจ ทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถฟ้องคดีอาญานั้นได้อีก เพราะจะเป็นการฟ้องซ้ำ

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ พบว่าประเทศที่ใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ พนักงานอัยการเป็นผู้มีบทบาทในการดำเนินคดีอาญา โดยผู้เสียหายมีสิทธิอย่างจำกัด และยังมีความเชื่อมโยงระหว่างองค์กรในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ผู้เสียหายไม่มีโอกาสทำให้อาญาความผิดต่อแผ่นดินเสียหายได้เลย ดังนั้น พนักงานอัยการไทยควรมีบทบาทดังเช่นพนักงานอัยการต่างประเทศ ในการรักษาผลประโยชน์ของสังคม และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ควรมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อป้องกันผู้เสียหายทำให้อาญาความผิดต่อแผ่นดินเสียหาย การให้พนักงานอัยการอยู่ในสถานะรับรู้การดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย ย่อมเป็นการป้องกันไม่ให้คดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินเกิดความเสียหาย และมีความสอดคล้องกับหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ

คำสำคัญ: พนักงานอัยการ ผู้เสียหาย หลักการดำเนินคดีอาญา

Abstract

This article is the conclusion of the content of a thesis on the Role of the Public Prosecutor: A Study of the Injured Person Firstly Sues in Criminal Case by Themselves aiming to study on concepts and theories related to criminal procedure and the roles of public prosecutor and injured person in criminal process.

The study of this article was conducted in the form of qualitative research through documentary research by studying from legal provisions, legal textbooks, and academic articles, in order to study on the guidelines on the roles of public prosecutor and injured person in criminal procedure and in the case of the injured person firstly sues in criminal case by themselves by comparing with laws of other countries, for example, France, Germany, UK, and U.S.A., etc.

The results revealed that Section 28 of Thai's Criminal Procedure Code stated that persons entitled to institute criminal prosecution in court are the public prosecutor and the injured person and this section has never been amended since the Criminal Procedure Code was enforced in 1935. Whereas, process of the injured person to charge is unlimited therefore criminal procedure of the public prosecutor and the injured person is separated and independently from each other. After prosecution, the injured person is entitled to institute criminal prosecution solely whether such criminal case is compoundable offence or non-compoundable offence. Therefore, criminal prosecution of the injured person may damage criminal procedure, namely, the offender may use it as the opportunity to make an agreement with the injured person on secret settlement, especially any criminal case that is public offence whereas the injured person firstly sues in criminal case by himself/herself and the court sentences to dismiss such case. If the public prosecutor fails to acknowledge on criminal prosecution of the injured person or if the case is in the process of police's investigation, the public prosecutor shall not be able to institute such criminal case again because it will become duplicity.

When comparing with foreign laws, it was found that the public prosecutor played the role in criminal prosecution for countries applying the principles of public criminal prosecution, whereas, the injured person had the limited power to charge. In addition, there was the connection among organizations in criminal justice process. Since the

injured person has no opportunity to damage any criminal cases with non-compoundable offence, Thai public prosecutors should have the same role as that of other countries to maintain social benefits and protect people's freedom and rights. Laws should be amended to prevent the injured person to damage any criminal case with non-compoundable offence. Providing public prosecutors to perceive criminal charge of the injured person would prevent damage against criminal case with non-compoundable offence and be consistent with public prosecution.

Keywords: Public Prosecutor, Injured Person, Principles of Criminal Prosecution

1. บทนำ

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 บัญญัติให้ผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา คือ พนักงานอัยการและผู้เสียหาย มาตรานี้ไม่เคยมีการแก้ไขตั้งแต่มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ปี พ.ศ. 2478³ การให้อำนาจผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาถือว่าเป็นการให้สิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเป็นวิถีทางหนึ่งแห่งการป้องกันความไม่ยุติธรรมอันเกิดจากความล่าช้าหรือการไม่ปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการ⁴ และยังเป็นการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจรัฐของเจ้าพนักงานตำรวจและพนักงานอัยการ แต่การดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายอาจก่อให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา การให้อำนาจผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้อย่างอิสระและไม่จำกัดประเภทความผิด อาจนำมาซึ่งความเสียหายต่อคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้ ใน 2 กรณี ดังนี้

1) กรณีไม่เจตนาให้เกิดความเสียหายต่อคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดิน ซึ่งผู้เสียหายมีข้อขัดข้องบางประการ เช่น

1.1) ผู้เสียหายไม่มีอำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐาน เช่น การจับและการค้น ทำให้ในการพิจารณาศาลยกฟ้องคดี เนื่องจากขาดพยานหลักฐาน หรือศาลยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 185 ส่งผลทำให้สิทธิการฟ้องคดีอาญาระดับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4)

1.2) กรณีผู้เสียหายตาย เมื่อผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาลไม่ว่าจะเป็นคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินหรือคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว หากระหว่างไต่สวนมูลฟ้อง หรือระหว่างพิจารณาผู้เสียหายตายลง คดีหาได้ระงับไปไม่ เพราะสิทธิของผู้เสียหายได้เกิดขึ้นแล้ว ย่อมจะต้องบังคับให้เป็นผลต่อไป จึงมีบทบัญญัติให้ต้องมีผู้ดำเนินคดีต่อไป หรือที่เรียกว่า “สิทธิในการรับมรดกความ”⁵ แต่เมื่อไม่มีทายาทเข้ามาดำเนินคดีต่อในศาลสูง ศาลสามารถดำเนินการพิจารณาต่อไปได้ เพราะมีการสืบพยานไว้แล้ว และผู้เสียหายฟ้องคดีแทนรัฐ⁶ แต่ในศาลชั้นต้นศาลต้องยกฟ้อง เพราะไม่มีพยานมาพิสูจน์ความผิดของจำเลย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

³ เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในชั้นก่อนการพิจารณา, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพฯ: จีรรัชการพิมพ์, 2549), 48.

⁴ ปกป้อง ศรีสนิท, ปัญหาการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย, หนังสือรวมบทความงานวิชาการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ครั้งที่ 3 ประจำปี พ.ศ. 2550 (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), 487.

⁵ คณิง ภาไชย, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2551), 121.

⁶ คำพิพากษาศาลฎีกา ที่ 418/2520, 1244/2504, 8537/2553 และคำสั่งศาลฎีกา ที่ ท.830/2550.

ความอาญา มาตรา 185 ทำให้สิทธิการฟ้องคดีอาญาระงับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4)

2) กรณีเจตนาให้เกิดความเสียหายต่อคดีอาญาแผ่นดิน เกิดขึ้นในกรณีที่ผู้เสียหายกับผู้กระทำผิดร่วมกันข้อฉลกระบวนกรยุติธรรมทางอาญาใช้ช่องว่างทางกฎหมายดำเนินคดีโดยสมยอม เพื่อตัดสิทธิไม่ให้พนักงานอัยการสามารถฟ้องคดีได้ เช่น

2.1) ผู้เสียหายฟ้องก่อนพนักงานอัยการ โดยแถลงคำฟ้องคดีอาญาบกพร่อง เช่น ไม่ระบุเวลากระทำความผิด หรือสถานที่เกิดเหตุในคำฟ้อง ศาลสั่งให้ทำการแก้ไข แต่ก็ไม่ได้ดำเนินการทำให้ศาลยกฟ้องในชั้นตรวจฟ้อง ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 161⁷

2.2) ผู้เสียหายสมยอมในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง เช่น ไม่มาศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้องและไม่ได้อ้างข้อเลื่อนคดี หรือมาศาลแต่นำพยานหลักฐานที่อ่อนมาสืบ ทำให้ศาลพิพากษายกฟ้อง⁸

การฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการและผู้เสียหาย มีความอิสระเป็นเอกเทศแยกจากกัน และหลังจากการฟ้องแล้ว ผู้เสียหายมีอำนาจดำเนินคดีอาญาโดยลำพัง ไม่ว่าจะเป็นคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว หรือคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดิน⁹ ทำให้จำเลยอาจถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาลหลายครั้งจากการกระทำเพียงครั้งเดียว คือ ถูกฟ้องโดยโจทก์ที่เป็นพนักงานอัยการ และถูกฟ้องจากโจทก์ที่เป็นผู้เสียหาย สถานะเช่นนี้ของจำเลยอาจเกิดขึ้นและดำรงอยู่ต่อไป จนกว่าศาลจะได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดที่ได้ฟ้องแก้คดีหนึ่งคดีใด หรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งให้รวมพิจารณาเป็นคดีเดียวกัน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 33

แม้จะมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9334/2538 และ 6446/2547 ซึ่งศาลฎีกาได้พิจารณาว่าหลักการของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) ที่บัญญัติให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง อันเป็นหลักการห้ามดำเนินคดีซ้ำสองแก่จำเลยนั้น หรือที่เรียกว่า Ne bis in idem จะต้องปรากฏว่าคดีก่อนเป็นกรณีที่จำเลยถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอย่างแท้จริงหากปรากฏว่าคดีก่อนเป็นการฟ้องร้องดำเนินคดีอย่างสมยอมกัน แม้ว่าจะเป็นกรกระทำกรรมเดียวกันก็ถือไม่ได้ว่าการกระทำกรรมนั้นจำเลยเคยถูกฟ้องและศาลได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดอันจะมีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องในความผิดกรรมนั้นระงับไปไม่¹⁰ ทั้งนี้ คำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวสามารถใช้แก้ปัญหาใน

⁷ คำพิพากษาศาลฎีกา 776/2490 และ 758/2491.

⁸ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1382/2492.

⁹ เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์, คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในชั้นก่อนการพิจารณา, พิมพ์ครั้งที่ 7 (กรุงเทพฯ: จีระการพิมพ์, 2558), 65.

¹⁰ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9334/2538 และ 6446/2547.

กรณีที่ว่ามีการดำเนินคดีอาญาโดยสมยอม ซึ่งพนักงานอัยการต้องบรรยายไว้ในคำฟ้อง หรือฟ้องต่อศาลขอให้ศาลไต่สวนในคดีอาญาที่ผู้เสียหายฟ้องก่อนฝ่ายเดียวนั้น เป็นการดำเนินคดีอาญาโดยสมยอมในทางไม่สุจริต และต้องนำสืบพยานให้ได้ความเช่นนั้นด้วย หากไม่บรรยายในคำฟ้องหรือไม่ได้ร้องขอให้ศาลไต่สวน ศาลก็จะมีข้อเท็จจริงเพื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า การฟ้องคดีอาญาก่อนฝ่ายเดียวของผู้เสียหาย มีการสมยอมที่ไม่สุจริตอย่างไร ดังนั้น พนักงานอัยการจึงไม่สามารถฟ้องคดีอาญานั้นได้อีก เพราะจะเป็นการฟ้องซ้ำ ซึ่งต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป แต่หากพนักงานอัยการไม่ทราบถึงการฟ้องคดีอาญาโดยสมยอมของผู้เสียหาย คำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะไม่สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาได้

การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายอาจใช้เป็นช่องทางตกลงกับผู้กระทำความผิดแลก้งฟ้องคดีอาญาโดยสมยอม และถึงแม้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 31 จะบัญญัติให้สิทธิพนักงานอัยการเข้าเป็นโจทก์ร่วมการดำเนินคดีอาญากับผู้เสียหาย แต่ปัญหาในทางปฏิบัติคือ พนักงานอัยการไม่ทราบถึงการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย และในทางปฏิบัติพนักงานอัยการไม่เคยร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายตามมาตรา 31 นี้เลย¹¹ เมื่อศาลยกฟ้องคดีอาญาที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ สิทธิการฟ้องคดีย่อมระงับ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) ทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถเข้าเป็นโจทก์ร่วมหรือฟ้องคดีได้อีก เพราะจะเป็นการฟ้องซ้ำ

กรณีตัวอย่าง คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2236 – 2237/2550 ข้อพิพาทในคดีนี้ คือ การที่บิดาของผู้ตายในฐานะผู้เสียหาย ได้ยื่นฟ้องคดีอาญาด้วยตนเองในฐานะความผิดซึ่งเป็นคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดิน ในระหว่างที่กระบวนการของเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งอยู่ในระหว่างการพิจารณาและชี้ขาดของอัยการสูงสุด นับว่ามีความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายต่อการฟ้องคดีในภายหลังของพนักงานอัยการ หากปรากฏว่าการไต่สวนมูลฟ้องคดีที่ผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องต่อศาลมีการดำเนินการจนเสร็จสิ้น ก่อนที่อัยการสูงสุดจะมีคำสั่งชี้ขาดและศาลยกฟ้อง ผลที่เกิดขึ้นจะทำให้ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ จึงส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประชาชน แม้ว่าภายหลังอัยการสูงสุดจะมีคำสั่งชี้ขาดให้ฟ้องคดี แต่ก็ไม่สามารถดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหาได้อีก¹²

การเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องและดำเนินคดีอาญาได้โดยลำพัง โดยไม่ต้องมีการเชื่อมโยงกับพนักงานอัยการ แตกต่างจากกฎหมายของต่างประเทศ เช่น ฝรั่งเศสและสหพันธ์

¹¹ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, *ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับอ้างอิง)*, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2553), 98.

¹² โกวิท ทรัพย์บุษ, “การตรวจสอบการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหายโดยพนักงานอัยการ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2550), 1 – 2.

สาธารณรัฐเยอรมนี กล่าวคือ กฎหมายอนุญาตให้ผู้เสียหายเริ่มคดีและเป็นคู่ความในคดีอาญาได้ด้วยเงื่อนไขว่าพนักงานอัยการต้องเข้ามาในคดีอาญาทุกคดี หรือเมื่อใดที่ประโยชน์ของรัฐได้รับความเสียหาย ศาลจะแจ้งไปยังพนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานอัยการเข้ามาในคดีและตั้งคดีกลับมาสู่ความควบคุมของพนักงานอัยการ¹³ เมื่อผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดิน แม้กฎหมายจะไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรง แต่โดยเหตุผลของเรื่องตาม “หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ” ศาลที่รับฟ้องไว้ต้องแจ้งให้พนักงานอัยการทราบเสมอ¹⁴ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติศาลมิได้กระทำการดังกล่าว เมื่อไม่มีการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างพนักงานอัยการกับศาล ทำให้เกิดปัญหาต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เช่น ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาก่อนฝ่ายเดียว และศาลยกฟ้อง ทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถฟ้องคดีได้ ทำให้คดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินรัฐเสียหาย ทำให้พนักงานอัยการดำเนินคดีไม่ได้เพราะเป็นการฟ้องซ้ำ แต่หากมีการตัดสิทธิผู้เสียหายไม่ให้มีอำนาจฟ้องคดีอาญา อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้เช่นกัน เพราะผู้เสียหายอาจแก้แค้นด้วยวิธีการอื่นนอกศาล ซึ่งไม่อาจยอมรับได้ในสังคมแห่งนิติธรรม¹⁵ ดังนั้น จึงควรมีความเชื่อมโยงระหว่างพนักงานอัยการและศาล เริ่มตั้งแต่กระบวนการไต่สวนมูลฟ้องจากการที่ผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีอาญาก่อนฝ่ายเดียว เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของรัฐ และเนื่องจากการไต่สวนมูลฟ้องเป็นการกลั่นกรองไม่ให้ผู้เสียหายกล่าวฟ้องกันเอง¹⁶

การศึกษาในบทความนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร จากการค้นคว้า ข้อกฎหมาย ตำรากฎหมาย และบทความทางวิชาการต่างๆ เพื่อศึกษาแนวทางเกี่ยวกับบทบาทของพนักงานอัยการและผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญา และในกรณีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาก่อนฝ่ายเดียว โดยการเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศ เช่น ฝรั่งเศส สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น และนำมาวิเคราะห์ สรุป และมีข้อเสนอแนะให้เหมาะสมกับกฎหมายของประเทศไทยต่อไป

2. แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา

2.1 แนวความคิดในการรักษาความสงบเรียบร้อย

การดำเนินคดีอาญา เป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม จัดว่าเป็นภารกิจที่

¹³ ปกป้อง ศรีสนิท, ปัญหาการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย, 486.

¹⁴ คณิต ณ นคร, “บทบาทของศาลในคดีอาญา,” *วารสารกฎหมายธุรกิจบัณฑิต* 1, ฉ.1 (มกราคม – มิถุนายน 2544): 94 และดู คณิต ณ นคร, *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*, พิมพ์ครั้งที่ 8 (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2555), 516.

¹⁵ ปกป้อง ศรีสนิท, ปัญหาการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย, 487.

¹⁶ ณรงค์ ใจหาญ, *หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1*, พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, 2552), 4-6.

สำคัญมากที่สุดอันหนึ่งของรัฐ แม้การดำเนินคดีอาญาเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของทุกรัฐจะมีวัตถุประสงค์เดียวกัน คือ เพื่อให้เกิดความสงบสุขและสันติสุขของรัฐ เนื่องจากประเทศต่าง ๆ ในโลกมีประวัติศาสตร์ของชนชาติที่แตกต่างกันออกไป รูปแบบของการดำเนินคดีอาญาจึงมีแนวความคิดในการรักษาความสงบเรียบร้อยที่ผิดแผกแตกต่างจากกันออกไป¹⁷ ในสมัยก่อนมีความคิดเริ่มต้นที่ต้องการแก้แค้นผู้กระทำความผิด ในลักษณะ “ตาต่อตา ฟันต่อฟัน” ต่อมาแนวความคิดดังกล่าวได้มีการเปลี่ยนไป เมื่อมีการอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มและเกิดเป็นการปกครองในรูปแบบของรัฐ โดยในความผิดบางกรณี นอกจากจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้เสียหายแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของรัฐด้วย จึงเกิดเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนขึ้นมา และในบางรัฐได้มีการพัฒนาไปเป็นหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ¹⁸

2.1.1 แนวความคิดประชาชนเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย

แนวความคิดนี้ เป็นแนวความคิดที่ว่าการดำเนินคดีอาญา เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นหน้าที่ของประชาชนโดยตรง เพราะถือว่าประชาชนมีหน้าที่ร่วมกันเพื่อรักษาติกาและปฏิบัติตามกฎหมาย โดยมีประเทศอังกฤษเป็นต้นแบบของแนวความคิดนี้ ซึ่งประชาชนมีสิทธิอย่างกว้างขวางในการฟ้องคดีอาญา แนวความคิดนี้เกิดจากการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเสรีภาพของประชาชนในรัฐต่าง ๆ และเมื่อครั้งที่ประเทศอังกฤษจะสถาปนาระบบตำรวจขึ้นให้ทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในรัฐ ก็ได้รับการต่อต้านอย่างรุนแรงจากประชาชน อย่างไรก็ตามในทางทฤษฎีถือว่าเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนที่จะต้องผลัดเปลี่ยนกันในการปฏิบัติงาน จนในกระทั่งต่อมา ได้มีการผลักดันพระราชบัญญัติตำรวจนครบาลออกใช้เป็นผลสำเร็จ แม้รัฐสภาจะได้พยายามคัดค้านอย่างเต็มที่ก็ตาม จริงอยู่ในเวลาต่อมาหลังจากที่ได้จัดตั้ง Director of Public Prosecutions (D.P.P.) ขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1879 อันมีผลให้การฟ้องคดีอาญาของประชาชนในความผิดบางประเภทจะต้องได้รับความยินยอมอนุญาตจาก D.P.P. แต่ในพื้นฐานของความคิดแล้ว D.P.P. หาได้กระทำการแทนรัฐไม่ แต่กระทำแทนประชาชน¹⁹ ทั้งนี้ การฟ้องคดีอาญาของ D.P.P. ยังแสดงให้เห็นถึงแนวความคิดที่ประชาชนเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย

2.1.2 แนวความคิดรัฐเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อย

แนวความคิดที่ว่ารัฐเป็นผู้รักษาความสงบเรียบร้อยนี้ มีต้นกำเนิดแพร่หลายในประเทศภาคพื้นทวีปยุโรป เช่น ฝรั่งเศส และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ยกเว้น อังกฤษ และแนวความคิด

¹⁷ คณิต ณ นคร, “วิธีพิจารณาความไทย: หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน,” *วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* 15, ฉบับที่ 3 (25 กันยายน 2530): 2.

¹⁸ สุพรัตน์ ยุธาติ, “ผู้เสียหายกับการมีส่วนร่วมในคดีอาญา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2552), 7.

¹⁹ คณิต ณ นคร, “วิธีพิจารณาความไทย: หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน,” 3.

นี้สอดคล้องกับหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งการดำเนินคดีในลักษณะนี้ไม่เป็นการต่อสู้ระหว่างคู่ความ 2 ฝ่าย ทั้งนี้ ศาล พนักงานอัยการ แม้แต่ทนายความของจำเลยหรือผู้ต้องหา และผู้ที่เกี่ยวข้องในคดี ล้วนมีหน้าที่ในการร่วมกันค้นหาความจริงในคดีอาญา อย่างไรก็ตาม ความผิดทางอาญานั้น โดยหลักแล้วต้องถือว่าเป็นความผิดอาญาแผ่นดินทั้งนั้น กรณีที่เป็นความผิดอาญาต่อส่วนตัวหรือที่กฎหมายเรียกว่า “ความผิดอันยอมความได้” ถือเป็นข้อยกเว้นเท่านั้น ซึ่งจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะเจาะจง²⁰ แนวความคิดนี้ จึงถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหาย รัฐจึงมีสิทธิและหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาโดยการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ คือ พนักงานอัยการ เป็นผู้ฟ้องร้องดำเนินคดีอาญา²¹ กรณีนี้ไม่ถือว่ารัฐเป็นประจักษ์กับประชาชน และถือว่าองค์กรต่าง ๆ ของรัฐต่างมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกธรรม รัฐไม่สามารถเป็นคู่ความกับเอกชนหรือราษฎรในรัฐได้ ดังนั้น ศาล พนักงานอัยการ และตำรวจจึงมีความเป็นภาวะวิสัยอย่างแท้จริง กล่าวคือ พนักงานอัยการและตำรวจมีหน้าที่ค้นหาความจริงโดยไม่ผูกมัดกับคำร้องหรือคำขอของผู้ใดทั้งสิ้น ส่วนศาลก็ต้องมีความกระตือรือร้นในการค้นหาความจริงด้วยตนเอง ศาลจึงเป็นผู้ค้นหาพยานหลักฐานและค้นหาความจริงจนพอใจการค้นหาความจริงไม่จำกัดรูปแบบวิธี นอกจากนั้น คู่ความจะมีบทบาทน้อยมากเมื่อไม่มีลักษณะของการต่อสู้หรือเป็นคู่ความ จึงไม่เคร่งครัด ในส่วนของหลักเกณฑ์เรื่องพยานหลักฐานการดำเนินคดีอาญาตามแนวความคิดนี้มีหลักเกณฑ์เพียงว่าจะใช้วิธีการที่ทำให้จำเลยหรือผู้ต้องหาตกเป็นวัตถุแห่งการชักฟอกด้วยวิธีทรมานทางร่างกายหรือจิตใจหรือเรียกกันว่า “เป็นกรรมในคดี” ดังนั้น การค้นหาความจริงในศาลจึงไม่มีเรื่องภาระการพิสูจน์ หรือเพื่อกำหนดการแพ้ชนะระหว่างคู่ความหรือระบบการถามค้านแต่อย่างใด²²

2.2 หลักการดำเนินคดีอาญา

หลักการดำเนินคดีอาญา มาจากแนวความคิดในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยพื้นที่ต่าง ๆ ในสังคมโลกต่างมีประวัติศาสตร์ เหตุการณ์ และความเป็นมาที่แตกต่างกันไป²³ แนวความคิดในการรักษาความสงบเรียบร้อยตามรูปแบบของประเทศทางตะวันตกตามที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น

2.2.1 การดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย

จากการศึกษาประวัติศาสตร์ ประเทศอังกฤษ และกลุ่มประเทศที่ใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์ มีการดำเนินคดีในระบบกล่าวหา ซึ่งวิวัฒนาการมาจากการแก้แค้นกันระหว่าง

²⁰ เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1 บทบัญญัติทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพฯ: พลสยาม พรินต์ ประเทศไทย, 2551), 13.

²¹ คณิต ณ นคร, “วิธีพิจารณาความไทย: หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน,” 2.

²² คณิต ณ นคร, “บทบาทของอัยการกับการสอบสวนคดีอาญา,” วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 9, ฉ.2 (2520): 135, 137.

²³ คณิต ณ นคร, “วิธีพิจารณาความไทย: หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน,” 2.

ผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิด โดยผู้เสียหายฟ้องคดี เพื่อต้องการให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษด้วยตนเองแล้วรวบรวมพยานหลักฐานเสนอต่อศาล เพื่อให้ศาลพิจารณาพิพากษาลงโทษ รวมทั้งบังคับโทษ และให้มีการรับผิดชอบตามข้อเรียกร้องของผู้เสียหายหรือเครือญาติ อันเป็นความแนวความคิดของปัจเจกนิยม (Individualism) ซึ่งมีเป้าหมายที่จะลดความอาชญากรรมร้ายของบุคคลในสังคม หรือผู้เสียหายที่ต้องการแก้แค้นด้วยตนเอง สิทธิและเสรีภาพของประชาชนจึงมีสูงมาก²⁴ การดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย จึงเป็นกรณีที่ต้องสู้กันเองระหว่างราษฎร ที่นำพยานหลักฐานมาสืบ โดยศาลวางตัวเป็นกลางอย่างเคร่งครัด เพื่อวินิจฉัยตัดสิน การดำเนินคดีอาญาจึงแทบไม่ต่างจากการดำเนินคดีแพ่ง นอกจากนั้น การดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหายนี้ คำนึงถึงแต่ผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียของผู้เสียหายหรือเครือญาติเท่านั้น โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของรัฐเท่าที่ควร กฎหมายมีขึ้นเพื่อกำหนดกติกาในการจัดการกับข้อขัดแย้งระหว่างราษฎรทั้ง 2 ฝ่าย แทนการที่คู่กรณีใช้กำลังแก้แค้นกันเองตามอำเภอใจ

2.2.2 การดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน ถือว่าทุกคนเป็นผู้เสียหาย และมีอำนาจฟ้องคดีได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงหรือไม่ แนวความคิดที่เกี่ยวกับผลกระทบจากการกระทำความผิดทางอาญาได้เปลี่ยนไปจากเดิมการกระทำความผิดบางกรณีไม่เพียงแต่ก่อความเสียหายแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยตรงเท่านั้น แต่ยังมีผลกระทบต่อสังคมโดยรวมด้วย ซึ่งได้มีการจำแนกลักษณะของการกระทำความผิดต่อส่วนตัวกับการกระทำความผิดอาญาแผ่นดินขึ้นอย่างชัดเจนในระบบกฎหมายโรมัน และจากการจำแนกลักษณะการกระทำความผิดเช่นนี้ ทำให้มีการฟ้องคดีอาญาตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน²⁵ กล่าวคือ ในกรณีที่เป็นการกระทำความผิดต่อส่วนตัวอำนาจฟ้องยังคงเป็นของบุคคลผู้ได้รับความเสียหายนั้น แต่สำหรับกรณีที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งถือว่ามิผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยและเกิดความเสียหายต่อสังคมโดยรวม การฟ้องร้องเพื่อให้มีการลงโทษผู้กระทำความผิด ถือเป็นหน้าที่ของประชาชนทุกคนไม่ว่าบุคคลนั้น จะได้รับผลร้ายโดยตรงหรือไม่ก็ตามในฐานะสมาชิกของสังคม จึงสามารถฟ้องคดีอาญาได้

2.2.3 การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ คือ หลักการดำเนินคดีอาญาที่เกิดขึ้นใหม่จากเดิมที่การดำเนินคดีอาญาเป็นสิทธิของผู้เสียหายที่เป็นผู้ดำเนินการ เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาเดิม

²⁴ อรรถพล ใหญ่สว่าง, “ผู้เสียหายในคดีอาญา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524): 6 – 7.

²⁵ Paul Nourrisson, 27 – 28 อ้างถึงใน อุดม รัฐอมฤต, “การฟ้องคดีอาญา,” *วารสารนิติศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* 22, ฉ.2 (2535): 243.

ปะปนกับคดีแพ่ง โดยเฉพาะเรื่องละเมิด จากนั้นการกระทำความผิดทางอาญาได้ส่งผลกระทบต่อสังคมโดยรวม จึงมีการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน เนื่องจากมีแนวความคิดว่าประชาชนทุกคนต้องช่วยกันรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมและมีสิทธิฟ้องคดีอาญา แม้นั้นจะไม่ใช่ผู้เสียหายที่แท้จริง ต่อมาเมื่อมีการดำเนินคดีอาญาในลักษณะของการแก้แค้นได้ทวีความรุนแรงมากขึ้น รัฐจึงเข้ามามีบทบาทในการดำเนินคดีอาญา เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาทุกฐาน ถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายทั้งสิ้น เมื่อมีการพัฒนาการของสังคมทำให้รัฐเข้ามามีบทบาทในการดำเนินคดีอาญา ทำให้เกิดหลักการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวมา ซึ่งในแต่ละประเทศได้ยึดถือเป็นหลักในการดำเนินคดีอาญาและบัญญัติเป็นกฎหมายของตน ทำให้ในแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน เพื่อที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงหรือยืนยันความผิดเพื่อกำหนดโทษหรือมีมาตรการหรือยืนยันความบริสุทธิ์ของจำเลยหรือผู้ต้องหา นอกจากนี้การดำเนินคดีอาญายังเป็นการทำให้กฎหมายมีการบังคับใช้เพื่อให้เกิดความสงบสุขในสังคม²⁶

2.3 บทบาทของพนักงานอัยการไทยในการดำเนินคดีอาญา

พนักงานอัยการปฏิบัติหน้าที่ในนามของรัฐ และเป็นองค์กรสำคัญในการดำเนินคดีอาญาตามระบบกล่าวหา โดยปกติจะมีพนักงานอัยการประจำศาลชั้นต้นแต่ละศาลทุกศาล²⁷ กล่าวคือ มีพนักงานอัยการประจำศาลจังหวัด พนักงานอัยการประจำศาลแขวง และพนักงานอัยการประจำศาลเยาวชนและครอบครัว แต่พนักงานอัยการประจำศาลยุติธรรมชั้นต้นในกรุงเทพมหานครมีองค์กรเดียว คือ พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด²⁸

โดยทั่วไปอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการที่กฎหมายกำหนดไว้ พอจะสรุปได้ ดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ในการอำนวยความยุติธรรม ได้แก่ การบริหารงานยุติธรรมในส่วนฝ่ายบริหารของรัฐเพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและปลอดภัยในชีวิตร่างกายและทรัพย์สิน โดยอัยการจะเป็นผู้พิจารณาพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนที่พนักงานสอบสวนเสนอมาแล้ววินิจฉัยสั่งคดีตลอดทั้งดำเนินคดีอาญาทางศาลในฐานะทนายแผ่นดินตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่น ๆ บัญญัติไว้ว่าเป็นอำนาจหน้าที่ของอัยการ

2. อำนาจหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์ของรัฐ ได้แก่ การพิจารณาให้คำปรึกษาทางด้านกฎหมายแก่ส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐตรวจร่างสัญญา ตอบข้อหารือตลอดจนทั้งการดำเนินคดีในศาลในฐานะทนายความของแผ่นดินแทนรัฐบาลหน่วยงานของรัฐที่เป็นนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา

²⁶ คณิต ณ นคร, “วิธีพิจารณาความอาญากับความคิดตามหลักกฎหมายแพ่ง,” *วารสารอัยการ* 4, ฉ. 42 (2541): 53.

²⁷ พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553, มาตรา 12.

²⁸ พระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553, มาตรา 13, 42.

3. อำนาจหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย ได้แก่ การคุ้มครองสิทธิและรักษาผลประโยชน์ของประชาชนที่กฎหมายกำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของอัยการ เช่น ในคดีแพ่งให้อำนาจอัยการเข้าไปคุ้มครองสิทธิของบุคคลไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ คนสาบสูญการร้องขอให้ศาลตั้งผู้จัดการมรดก การให้ความช่วยเหลือทางอรรถคดี โดยจัดการทนายอาสาให้ตลอดทั้งการเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชนทั่วไป

2.4 บทบาทของผู้เสียหายตามกฎหมายไทย ในการดำเนินคดีอาญา

การดำเนินคดีอาญา ถือว่าเป็นสิทธิของผู้เสียหาย ตั้งแต่สมัยแรกที่กฎหมายอาญายังไม่ได้แบ่งแยกออกจากกฎหมายแพ่ง แม้ต่อมาสังคมจะพัฒนาจนมีหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเกิดขึ้นแต่สิทธิในการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายก็ยังคงมีอยู่ และยึดถือเป็นหลัก ดังปรากฏในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 บัญญัติให้ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีอาญาได้ แต่การฟ้องคดีโดยผู้เสียหาย จะต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก่อนที่ศาลจะรับพิจารณา หากคดีมีมูลศาลก็จะประทับฟ้องไว้พิจารณา หรือหากไม่มีมูล ศาลก็จะพิจารณายกฟ้อง

3. บทบาทของพนักงานอัยการ และผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญา ตามกฎหมายต่างประเทศ

3.1 ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศส ถือได้ว่าเป็นประเทศต้นแบบของระบบกฎหมายซีวิลลอว์ และมีการรักษาความสงบเรียบร้อยโดยรัฐอย่างเคร่งครัด ซึ่งการฟ้องคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศสเป็นอำนาจของรัฐเพียงผู้เดียว โดยมีพนักงานอัยการเป็นผู้ทำการฟ้องคดีอาญาในนามของรัฐ เมื่อมีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น ผู้ที่ได้รับความเสียหายต้องถือว่า คือ รัฐ เนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญากระทบถึงผลประโยชน์โดยรวมของสังคม แม้ความผิดทางอาญาที่เกิดขึ้นจะกระทบกับผู้เสียหายโดยตรง ผู้เสียหายก็ไม่มีสิทธิฟ้องและดำเนินคดีอาญาได้โดยลำพังด้วยตนเอง พนักงานอัยการเท่านั้นเป็นผู้ฟ้องและดำเนินคดีอาญาในนามของสังคม อย่างไรก็ตาม ผู้เสียหายยังคงมีสิทธิในการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อตำรวจหรือพนักงานอัยการได้²⁹

3.1.1 บทบาทของพนักงานอัยการฝรั่งเศสในการดำเนินคดีอาญา

พนักงานอัยการมีบทบาทและอำนาจหน้าที่ดำเนินการในนามของรัฐให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของสาธารณะ ทั้งในทางอาญา ทางแพ่ง และทางปกครอง

²⁹ อุทัย อาทิวะช, “สิทธิของผู้เสียหายในกฎหมายฝรั่งเศส,” *บทบัญญัติ* 61 ฉ.1, (2548): 2.

แต่อำนาจหน้าที่พนักงานอัยการไม่ได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะการดำเนินคดีในชั้นศาลเท่านั้น³⁰ และนอกจากการดำเนินคดีในชั้นศาลแล้วอัยการยังมีอำนาจหน้าที่อื่น ๆ โดยอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ ได้แก่

1) อำนาจหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานตำรวจฝ่ายคดีชั้นผู้ใหญ่ กล่าวคือ เป็นผู้กำหนดทิศทางและกำกับดูแลการทำงานของตำรวจ

2) อำนาจหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญา หรือแจ้งให้พนักงานตำรวจดำเนินการก็ได้

3.1.2 บทบาทของผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญา

ประเทศฝรั่งเศสให้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ซึ่งการดำเนินคดีจะเป็นระบบไต่สวน จึงมีการให้สิทธิแก่ผู้เสียหายไว้อย่างจำกัด ผู้เสียหายมีเพียงสิทธิในการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อตำรวจหรือพนักงานอัยการ³¹ สำหรับการฟ้องและการดำเนินคดีจะเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการ หากผู้เสียหายเลือกฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณาคดีอาญา ซึ่งการฟ้องดังกล่าวมีผลที่ทำให้พนักงานอัยการต้องฟ้องคดีอาญา โดยเหตุที่พนักงานอัยการจะไม่ฟ้องคดีนั้นมิอย่างจำกัดหรือหากพนักงานอัยการฟ้องคดีอาญาต่อศาลไว้แล้วผู้เสียหายสามารถร้องขอเข้าเป็นคู่ความฝ่ายแพ่งร่วมกับพนักงานอัยการได้³²

3.2 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้รับอิทธิพลจากระบบกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส และระบบอัยการเยอรมันได้แนวคิดมาจากประเทศฝรั่งเศส³³ แต่ก็ได้พัฒนาแนวคิดใหม่โดยมุ่งให้พนักงานอัยการมีความเป็นภาวะวิสัย กฎหมายวางระบบให้พนักงานอัยการมีบทบาทหน้าที่ในคดีอาญา 4 ประการ คือ

1) ควบคุมดูแลการสอบสวนตั้งแต่ต้นซึ่งอาจทำการสอบสวนเองหรือสั่งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทำการสอบสวน การใช้มาตรการบังคับโดยทั่วไปจะต้องผ่านความเห็นชอบของพนักงานอัยการก่อน

2) ยื่นฟ้องผู้ซึ่งมีหลักฐานว่าได้กระทำความผิดนั้นต่อศาล พนักงานอัยการมีอำนาจใช้มาตรการทางเลือกแทนการฟ้องคดีในบางกรณี

³⁰ อุทัย อาทิวราห์, *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส*, (กรุงเทพฯ: วิ.เจ.พรินต์, 2554), 129.

³¹ มนตรี เฉลิมไพบ, "มาตรการกลั่นกรองฟ้องฟ้องคดีอาญาที่เอกชนเป็นโจทก์," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557), 51.

³² ปกป้อง ศรีสนิท, *ปัญหาการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย*, 476.

³³ คณิต ญ นคร, *อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาของอัยการเยอรมันก่อนฟ้อง*, ใน *อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา รวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญาในนานาประเทศ* (กรุงเทพฯ: ชุดีมาการพิมพ์, 2541), 77.

- 3) เป็นผู้แทนของรัฐในการดำเนินคดีอาญาในศาล
- 4) ควบคุมดูแลการบังคับคดีอาญาให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามคำพิพากษาของศาล

3.2.1 บทบาทของพนักงานอัยการเยอรมันในการดำเนินคดีอาญา

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นประเทศที่ปกครองแบบสหพันธ์ จึงมีองค์การปกครองทั้งสหพันธ์รัฐและมลรัฐ กล่าวคือ มีรัฐสภาของสหพันธ์รัฐรัฐบาลของสหพันธ์รัฐและรัฐสภาของมลรัฐรัฐบาลของมลรัฐ กฎหมายที่ใช้บังคับ คือ กฎหมายว่าด้วยการศาลยุติธรรมทั้งทางแพ่งและอาญา รวมทั้งกฎหมายวิธีพิจารณาความซึ่งได้ประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1877 โดยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศฝรั่งเศส เกี่ยวกับการให้อำนาจสอบสวนฟ้องร้องอยู่ในความรับผิดชอบของอัยการ กฎหมายดังกล่าวเป็นรากฐานของกฎหมายว่าด้วยศาลยุติธรรมและกฎหมายวิธีพิจารณาความที่ใช้ในปัจจุบัน³⁴

3.2.2 บทบาทของผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญา

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ให้สิทธิพนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาแต่ผู้เดียว แต่ก็มีข้อยกเว้นในบางฐานความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ผู้เสียหายมีบทบาทในการดำเนินคดีอาญาเองได้ เช่น การดูหมิ่น การหมิ่นประมาท การบุกรุก การทำให้เสียทรัพย์ หรือการเปิดเผยความลับ

3.3 ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษ เป็นต้นแบบของการใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน ทำให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิและหน้าที่ ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม โดยประชาชนสามารถดำเนินการคดีอาญาได้ด้วยตนเอง ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายโดยตรงหรือไม่ หลักการนี้ได้รับสืบทอดมาจากแนวความคิดจารีตประเพณี ที่มีมาแต่เดิมกำหนดไว้ว่าพลเมืองทุกคนมีหน้าที่ตามกฎหมายที่ต้องช่วยกันรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม

3.3.1 บทบาทของพนักงานอัยการอังกฤษในการดำเนินคดีอาญา

ในปี ค.ศ. 1986 ได้มีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมทางอาญาครั้งใหญ่ในประเทศอังกฤษ และเวลส์ โดยมีการตั้งสถาบันอัยการแห่งชาติขึ้นเป็นครั้งแรกใช้ชื่อว่า Crown Prosecution Service (CPS) หน้าที่หลักของ CPS คือ ให้คำแนะนำหน่วยงานของรัฐในการบังคับใช้กฎหมายอาญาอื่นๆ ในปัจจุบัน CPS เป็นองค์กรที่มีอำนาจเด็ดขาดในการพิจารณาสำนวนการสอบสวนของ

³⁴ VGL Wolfgang Heyde, Die Rechtspflege in der Bundesrepublik Deutschland, Auflage, Königshofen 972 S.9, อ้างถึงใน คณิต ณ นคร, อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาของอัยการเยอรมันก่อนฟ้อง, ในระบบอัยการต่างประเทศ กรมอัยการ, 16.

ตำรวจและสิทธิเด็ดขาดที่จะสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องคดีอาญาในลักษณะเดียวกับพนักงานอัยการในประเทศยุโรป ผู้บังคับบัญชาของ CPS คือ Director of Public Prosecutions (D.P.P) เป็นนักกฎหมายที่ได้รับการแต่งตั้งโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยโดยคำแนะนำของ Attorney General (AG) หรือเรียกได้ว่าเป็นอัยการสูงสุด³⁵

3.3.2 บทบาทของผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญา

ผู้เสียหายมีบทบาทในการดำเนินคดีอาญาด้วยตนเอง และกฎหมายยอมรับสิทธิในการดำเนินคดีอาญาของประชาชนไว้อย่างกว้างขวางและไม่จำกัด และยังมีการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐขึ้นมาเพื่อควบคุมดูแลการดำเนินคดีอาญาของประชาชน ซึ่งปัจจุบันนั้นการดำเนินคดีอาญาจะอยู่ภายใต้การควบคุมของ CPS ภายใต้ความชอบของ D.P.P และ AG ตามลำดับชั้นบังคับบัญชา

3.4 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาใช้กฎหมายระบบคอมมอนลอว์ กระทรวงยุติธรรมของสหรัฐมีอัยการสูงสุด (Attorney General) ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานาธิบดี ทำหน้าที่เป็นรัฐมนตรีมีหน่วยงานด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาส่วนที่อยู่ในฝ่ายบริหารเกือบทั้งหมดมาอยู่ในสังกัด หน่วยงานส่วนที่ควบคุมและบริหารโดยพนักงานอัยการโดยตรงได้แก่ สำนักงานอัยการสูงสุด (Office of the Attorney General) ซึ่งรับผิดชอบการบริหารจัดการกระทรวงยุติธรรมในภาพรวม และอัยการสูงสุดมาจากการเลือกตั้งของประชาชน

3.4.1 บทบาทของพนักงานอัยการสหรัฐอเมริกาในการดำเนินคดีอาญา

ประเทศสหรัฐอเมริกาแบ่งพนักงานอัยการออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกจะได้รับการเลือกตั้งมาจากประชาชนและกลุ่มที่สองจะได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี บทบาทของพนักงานอัยการมีหน้าที่ในการควบคุมการสอบสวนของพนักงานสอบสวนอย่างใกล้ชิด พนักงานอัยการสามารถร่วมอยู่ในการสอบสวนพร้อมกับตำรวจได้ และคอยเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำข้อกฎหมายแก่ตำรวจ พนักงานอัยการสามารถร่วมอยู่ในการสอบสวนนั้นได้ เนื่องจากเหตุผลเรื่อง “หลักการคานอำนาจระหว่างองค์กร” (Check and Balance) เพราะมีผลเป็นการยับยั้งการสอบสวนอันมิชอบของตำรวจ โดยทั่วไปตำรวจต้องระลึกว่าผู้มีอำนาจสั่งฟ้องหรือไม่เป็นของพนักงานอัยการ หากตำรวจทำการสอบสวนโดยไม่ชอบ อาจมีผลต่อการสั่งไม่ฟ้องของอัยการ ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบของตำรวจได้อีกทางหนึ่ง นอกจากนี้ พนักงานอัยการยังสามารถเริ่มคดีโดยการสอบสวนคดีอาญาได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องรอให้ตำรวจส่งเรื่องมาให้พิจารณาอีกด้วย³⁶

³⁵ สถาบันกฎหมายอาญา, สารานุกรมกระบวนการยุติธรรมนานาชาติ (กรุงเทพฯ: เซเวนพรี้นติ้ง, 2540), 2.

³⁶ เรื่องเดียวกัน, 83.

3.4.2 บทบาทของผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญา

เดิมประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ยอมรับสิทธิการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนไว้อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ เนื่องจากได้รับอิทธิพลมาจากระบบกฎหมาย คอมมอนลอว์ของประเทศอังกฤษ แต่ด้วยเหตุผลที่ว่าระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มีความยุ่งยากและซับซ้อนประกอบกับการฟ้องร้องคดีอาญาในแต่ละมลรัฐมีความแตกต่างกันจนกระทั่งได้รับวัฒนธรรมทางกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสเข้ามามีอิทธิพล ทำให้กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกากำหนดอำนาจในการฟ้องคดีอาญาเป็นของพนักงานอัยการโดยเฉพาะในฐานะผู้แทนของรัฐ และผู้เสียหายไม่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาโดยตรงเหมือนแต่ก่อน³⁷ อย่างไรก็ตาม ประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญแก่การคุ้มครองสิทธิของเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหายอย่างมาก โดยมีมาตรการในการคุ้มครองแก่เหยื่ออาชญากรรมหรือผู้เสียหาย ในการกระทำความผิดรวมทั้งคุ้มครองพยานหลักฐานในคดี

4. วิเคราะห์บทบาทพนักงานอัยการ และผู้เสียหาย ในการดำเนินคดีอาญา

4.1 บทบาทของพนักงานอัยการ

4.1.1 พนักงานอัยการในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์

ประเทศฝรั่งเศส ถือเป็นประเทศแม่แบบของการจัดตั้งองค์กรพนักงานอัยการ กฎหมายให้อำนาจพนักงานอัยการ เป็นผู้ดำเนินคดีอาญาและในคดีอาญาทุกคดี ต้องมีพนักงานอัยการไปปรากฏต่อศาล³⁸ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐและใช้วิธีพิจารณาระบบไต่สวน

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้รับแบบอย่างมาจากประเทศฝรั่งเศสและนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น พนักงานอัยการเป็นผู้มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาอย่างกว้างขวาง ตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ เดิมพนักงานอัยการจะสั่งฟ้องคดีอาญาตามกฎหมาย ซึ่งหากมีผู้กระทำความผิดอาญาเกิดขึ้นและครบองค์ประกอบของความผิดนั้น พนักงานอัยการจะต้องสั่งฟ้องคดีทุกกรณี อย่างไรก็ตาม การสั่งฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการได้มีการผ่อนคลายลง โดยพนักงานอัยการอาจไม่สั่งฟ้องคดีอาญาได้ เช่น การฟ้องคดีอาญาที่ผู้กระทำเป็นเด็กและเยาวชน และสมควรได้รับการฟื้นฟู³⁹

³⁷ อลงกรณ์ กลิ่นหอม, “สิทธิในการฟ้องคดีอาญาของเอกชน,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541), 71.

³⁸ อุทัย อาทิวา, “สิทธิของผู้เสียหายในกฎหมายฝรั่งเศส,” 2.

³⁹ คณิต ณ นคร, อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาของอัยการเยอรมันก่อนฟ้อง, 16.

4.1.2 พนักงานอัยการในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์

ประเทศอังกฤษ เป็นต้นแบบของหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน ทำให้ประชาชน มีสิทธิในการดำเนินคดีอาญาด้วยตนเอง ภายหลังมีการจัดตั้งองค์กร ซึ่งมีอำนาจหน้าที่คล้ายกับพนักงานอัยการของประเทศอื่นๆ ได้แก่ Crown Prosecution Service (CPS) ที่อยู่ในการกำกับดูแลของ Director of Public Prosecution (D.P.P) และมี Attorney General (AG) เป็นผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป⁴⁰

ประเทศสหรัฐอเมริกา เดิมใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนเช่นเดียวกันกับประเทศอังกฤษ แต่ภายหลังระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มีความซับซ้อน เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกา แบ่งการปกครองออกเป็นหลายมลรัฐ และมีการยอมรับหลักการแบบประเทศฝรั่งเศส จึงมีการใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ กฎหมายกำหนดให้พนักงานอัยการเท่านั้นเป็นผู้มีสิทธิในการดำเนินคดีอาญา⁴¹

4.2 บทบาทของผู้เสียหาย

4.2.1 ผู้เสียหายในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์

ประเทศฝรั่งเศส ผู้เสียหายไม่มีอำนาจดำเนินคดีอาญาได้ด้วยตนเอง ซึ่งดูเหมือนสิทธิเสรีภาพของผู้เสียหายจะถูกกลืนหายไป แต่เมื่อพิจารณาแล้ว ผู้เสียหายยังคงมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายในทางแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาต่อศาลอาญาที่มีเขตอำนาจพิจารณา ซึ่งมีผลทำให้พนักงานอัยการต้องฟ้องคดีอาญานั้นต่อศาล⁴² แม้จะขัดกับความเห็นของพนักงานอัยการที่เห็นว่าควรสั่งไม่ฟ้อง และผู้เสียหายยังสามารถขอเข้าเป็นคู่ความฝ่ายแพ่งหลังจากพนักงานอัยการได้ฟ้องคดีอาญาแล้ว กฎหมายกำหนดไว้ว่าคู่ความฝ่ายแพ่งไม่ใช่คู่ความ เพราะไม่ขัดกับหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ปัญหาที่ตามมาทำให้มีคดีขึ้นสู่ศาลจำนวนมาก แต่พนักงานอัยการมีอำนาจใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้อง นอกจากนั้น ยังมีกระบวนการอื่นแทนการฟ้องในคดีที่เป็นความผิดเล็กน้อย เพื่อลดจำนวนคดีอาญาที่ขึ้นสู่ศาลอีกด้วย เช่น การไกล่เกลี่ยทางอาญาและความตกลงทางอาญา⁴³

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี กฎหมายให้อำนาจผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้ในบางกรณี ซึ่งถือว่าเป็นข้อยกเว้น เช่น (1) ความผิดเล็กน้อย เช่น ความผิดฐานบุกรุก ดุหมิ่น

⁴⁰ คณิต ฐ นคร, “วิธีพิจารณาความไทย: หลักกฎหมายกับทางปฏิบัติที่ไม่ตรงกัน,” 3.

⁴¹ อลงกรณ์ กลิ่นหอม, “สิทธิในการฟ้องคดีอาญาของเอกชน,” 71.

⁴² ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความฝรั่งเศส มาตรา 1 วรรคสอง บัญญัติไว้ว่า “การดำเนินคดีอาญาอาจเริ่มขึ้นได้โดยผู้เสียหาย ตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายนี้” ดังนั้น การใช้สิทธิเรียกร้องในทางแพ่งของผู้เสียหาย จึงมีผลทำให้คดีอาญาเกิดขึ้น แต่ผู้เสียหายไม่มีสิทธิในการดำเนินคดีอาญาได้เอง จึงเป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการที่ต้องดำเนินคดีอาญาดังกล่าว

⁴³ อุทัย อาทิวราห์, “สิทธิของผู้เสียหายในกฎหมายฝรั่งเศส,” 2.

หมิ่นประมาท หรือทำให้เสียทรัพย์ หรือ (2) ความผิดฐานไม่ร้ายแรง เช่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย หรือ (3) การขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการในคดีอาญาที่ได้ฟ้องแล้ว แต่กฎหมายจะกำหนดฐานความผิดที่สามารถขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมได้ เป็นความผิดที่ผู้เสียหายได้รับผลกระทบโดยตรง เช่น ความผิดฐานพยายามฆ่า⁴⁴ อย่างไรก็ตาม ในการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย หากพนักงานอัยการเห็นว่าส่งผลกระทบต่อสังคม พนักงานอัยการสามารถดึงคดีกลับเข้าสู่การดูแลของตนได้

4.2.2 ผู้เสียหายในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์

ประเทศ อังกฤษ ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ ซึ่งถือว่าประชาชนทุกคนมีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาได้ ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงหรือไม่ ต่อมาในภายหลังมีการจัดตั้งองค์กรของรัฐเพื่อทำหน้าที่ดำเนินคดีอาญา การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายหรือประชาชนต้องอยู่ในการกำกับดูแลมากขึ้น และการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายและประชาชนก็เริ่มลดลง⁴⁵ และมีลักษณะของการไปแจ้งต่อเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อทำการฟ้องคดีอาญาแทน

ประเทศสหรัฐอเมริกา เดิมผู้เสียหายหรือประชาชนเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ตามแบบประเทศอังกฤษ เนื่องจากระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ มีความซับซ้อน ประกอบกับการดำเนินคดีอาญาในแต่ละมลรัฐมีความแตกต่างกัน จนกระทั่งมีการยอมรับหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐตามแบบประเทศฝรั่งเศส ทำให้พนักงานอัยการเท่านั้น ที่มีอำนาจในการฟ้องคดีอาญา ผู้เสียหายหรือประชาชนจึงไม่สามารถฟ้องคดีอาญาได้เองเหมือนก่อน⁴⁶ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการก่ออาชญากรรมอย่างมาก โดยมีมาตรการคุ้มครองผู้เสียหาย และพยานหลักฐานในคดีอาญา

4.3 วิเคราะห์คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9334/2538 และ ฎีกาที่ 6446/2547

ศาลฎีกาได้พิจารณาว่าหลักการของ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) ที่บัญญัติให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง อันเป็นหลักการห้ามดำเนินคดีซ้ำสองแก่จำเลยนั้น จะต้องปรากฏว่าคดีก่อนเป็นกรณี que จำเลยถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอย่างแท้จริงหากปรากฏว่าคดีก่อนเป็นการฟ้องร้องดำเนินคดีอย่างสมยอมกัน แม้ว่าจะเป็นกรกระทำกรรมเดียวกันก็ถือไม่ได้ว่าการกระทำกรรมนั้น จำเลยเคยถูกฟ้องและศาลได้มีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดอันจะมีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องในความผิดกรรมนั้นระงับไปไม่

⁴⁴ คณิศ ณ นคร, อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาของอัยการเยอรมันก่อนฟ้อง, 16.

⁴⁵ อุดม รัฐอมฤต, "การฟ้องคดีอาญา," 250.

⁴⁶ อลงกรณ์ กลิ่นหอม, "สิทธิในการฟ้องคดีอาญาของเอกชน," 71.

ผู้เขียนเห็นว่าคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะไม่สามารถนำมาใช้ได้ในกรณีที่พนักงานอัยการไม่ทราบถึงการฟ้องคดีของผู้เสียหาย และหากทราบถึงการฟ้องคดีของผู้เสียหาย พนักงานอัยการต้องบรรยายไว้ในคำฟ้อง หรือฟ้องต่อศาลขอให้ศาลได้สวนในคดีอาญาที่ผู้เสียหายฟ้องก่อนฝ่ายเดียวนั้น เป็นการดำเนินคดีอาญาโดยสมยอมและไม่สุจริต และต้องนำสืบพยานให้ได้ความเช่นนั้นด้วย

4.4 วิเคราะห์กรณีพนักงานอัยการจะเข้ามาในคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินที่ผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องต่อศาล ตั้งแต่ในชั้นได้สวนมูลฟ้อง

ในกรณีนี้ ควรมีการสร้างเชื่อมโยงกันและการบัญญัติกฎหมายที่ทำให้พนักงานอัยการอยู่ในสถานะรับรู้การฟ้องคดีอาญา โดยเฉพาะคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดิน คือ เงื่อนไขการฟ้องคดีของพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีได้ต้องมีการสอบสวนของตำรวจก่อน หากผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาแล้ว พนักงานอัยการเห็นว่าผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายมีแนวโน้มที่จะดำเนินคดีอาญาโดยสมยอม พนักงานอัยการจะเข้ามาในคดีนั้นได้หรือไม่ ในขณะที่คดียังอยู่ในระหว่างการสอบสวนของตำรวจ หรือยังไม่ได้มีการเริ่มสอบสวนคดี

ผู้เขียนเห็นว่า ในกรณีดังกล่าว พนักงานอัยการต้องใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 21 วินิจฉัยว่าจะรอการสอบสวน หรือจะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 31 หรือไม่ ทั้งนี้ หากพนักงานอัยการประสงค์เข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายแล้ว ต้องรับผลในการทำคำฟ้องของผู้เสียหายนั้นด้วย และเมื่อเข้าเป็นโจทก์ร่วมแล้ว กฎหมายจะให้ความสำคัญแก่การทำคดีของพนักงานอัยการมากกว่า พิจารณาได้จากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 32 อย่างไรก็ตาม การขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายตามมาตรา 31 แม้จะยังไม่ได้รับสำนวนการสอบสวนจากพนักงานสอบสวน ก็ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120⁴⁷

⁴⁷ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120 กำหนดไว้ว่า “ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีต่อศาลโดย มิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน” และมาตรา 31 กำหนดไว้ว่า “คดีอาญาที่มีใช้ความผิดต่อส่วนตัวซึ่งผู้เสียหายยื่นฟ้องแล้ว พนักงานอัยการจะยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ในระยะใดก่อนคดีเสร็จเด็ดขาดก็ได้” ดังนั้น การขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ ตามมาตรา 31 จึงไม่ขัดต่อมาตรา 120 พนักงานอัยการสามารถขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายในคดีอาญาที่ไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัว โดยไม่ต้องมีการสอบสวนของเจ้าพนักงานตำรวจก่อนได้

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

ประเทศฝรั่งเศส พนักงานอัยการเท่านั้นที่มีบทบาทในการดำเนินคดีอาญาตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ ผู้เสียหายไม่มีสิทธิดำเนินคดีอาญาได้ด้วยตนเอง แต่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องค่าเสียหายในคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญาต่อศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีอาญาเพื่อให้พนักงานอัยการต้องฟ้องคดีอาญาต่อศาล ผู้เสียหายจึงไม่สามารถทำให้คดีอาญาคความผิดต่อแผ่นดินเสียหายได้

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี พนักงานอัยการมีบทบาทในการดำเนินคดีอาญาเท่านั้น แต่มีข้อยกเว้น ที่ผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีอาญาและขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการในคดีอาญาที่มีการฟ้องแล้วในบางกรณีที่ถูกกฎหมายกำหนด นอกจากนี้ ศาลจะแจ้งให้พนักงานอัยการทราบถึงการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย ทำให้พนักงานอัยการอยู่ในสถานะรับรู้การดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย และสามารถตั้งคดีกลับเข้าสู่การดูแลของพนักงานอัยการได้ หากเห็นว่าคดีนั้น มีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อสังคม ผู้เสียหายจึงไม่สามารถทำให้คดีอาญาคความผิดต่อแผ่นดินเสียหายได้

ประเทศอังกฤษ ประชาชนทุกคน มีบทบาทในการดำเนินคดีตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชนและหลักการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย ต่อมาในภายหลังมีการยอมรับหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐมากขึ้น จึงได้มีการจัดตั้งองค์กรเพื่อทำหน้าที่ดำเนินคดีอาญาแทนประชาชน ผู้เสียหายจึงไม่สามารถทำให้คดีอาญาคความผิดต่อแผ่นดินเสียหายได้

ประเทศสหรัฐอเมริกา ใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐในลักษณะเคร่งครัด พนักงานอัยการเท่านั้นที่มีสิทธิในการดำเนินคดีอาญา ผู้เสียหายจึงไม่สามารถทำให้คดีอาญาคความผิดต่อแผ่นดินเสียหายได้

ประเทศไทย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้ให้ความสำคัญกับคดีของพนักงานอัยการมากกว่าผู้เสียหาย ประเทศไทยจึงใช้หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ แต่มีลักษณะแตกต่างจากกฎหมายของต่างประเทศ ที่มาตรา 28 บัญญัติให้ผู้มีสิทธิฟ้องคดีอาญา คือ พนักงานอัยการและผู้เสียหาย ที่สามารถฟ้องคดีอาญาได้เป็นเอกเทศแยกจากกัน โดยไม่ขัดกับหลักห้ามพิจารณาดำเนินคดีซ้ำ เมื่อต่างฝ่ายต่างฟ้องคดีแล้วมีหน้าที่ดำเนินตามกระบวนการโดยลำพัง และไม่มีเชื่อมโยงระหว่างกันตามหลังการตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจ

ผู้เขียนเห็นว่า การให้สิทธิผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีอาญาได้ตามกฎหมายของประเทศไทย ไม่ได้มาจากหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน เหมือนกฎหมายต่างประเทศ

แต่มาจากสมัยก่อนที่ผู้เสียหายมีสิทธิในการดำเนินคดี ซึ่งไม่ได้แบ่งแยกคดีอาญาออกจากคดีแพ่ง เมื่อร่างกฎหมายจึงยังคงสิทธิดังกล่าวไว้

ทั้งนี้ ในการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหาย โดยไม่มีการจำกัดขอบเขต และการดำเนินคดีโดยลำพังของผู้เสียหาย อาจส่งผลกระทบทำให้คดีอาญาความผิดต่อแผ่นดิน โดยผู้เสียหายสามารถทำให้คดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินเกิดความเสียหายได้ โดยเฉพาะคดีอาญาที่ผู้เสียหายฟ้องก่อนคดีอาญาก่อนฝ่ายเดียว กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดอาจใช้เป็นช่องทางตกลงกับผู้เสียหายแลกสิ่งฟ้องคดีอาญาโดยสมยอม ทำให้ไม่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ ซึ่งพนักงานอัยการไม่ทราบถึงการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหาย เนื่องจากไม่มีความเชื่อมโยงระหว่างพนักงานอัยการ และศาล

กรณีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9334/2538 และ ฎีกาที่ 6446/2547 ในทางปฏิบัติพนักงานอัยการต้องนำสืบให้ศาลเห็นว่าการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายมีการสมยอมกันอย่างไร หากไม่สามารถนำสืบหรือยกข้อเท็จจริงให้ศาลเห็นได้ว่าเป็นการดำเนินคดีอาญาโดยสมยอม พนักงานอัยการก็ไม่สามารถฟ้องได้ เพราะจะเป็นการฟ้องซ้ำ และสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) ซึ่งต้องพิจารณาเป็นรายกรณีๆ ไป นอกจากนี้ หากพนักงานอัยการไม่ทราบถึงการฟ้องคดีอาญาโดยสมยอมของผู้เสียหายเลย คำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวจะไม่สามารถนำมาใช้แก้ปัญหาได้

กรณีพนักงานอัยการจะเข้ามาในคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินที่ผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องต่อศาล ตั้งแต่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ในขณะที่คดีนั้นอยู่ในระหว่างการสอบสวนหรือยังไม่ได้เริ่มสอบสวน หากมีการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างองค์กรในกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ ก่อนไต่สวนมูลฟ้อง หากพนักงานอัยการเห็นว่าผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายมีแนวโน้มที่จะดำเนินคดีอาญาโดยสมยอม พนักงานอัยการจะเข้ามาในคดีนั้น โดยใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีตามพระราชบัญญัติองค์กรอัยการและพนักงานอัยการ พ.ศ.2553 มาตรา 21 วินิจฉัยว่าจะรอการสอบสวน หรือจะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 31 หรือไม่ ทั้งนี้หากพนักงานอัยการประสงค์เข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายแล้ว ต้องรับผลในการทำคำฟ้องของผู้เสียหายนั้นด้วย และเมื่อเข้าเป็นโจทก์ร่วมแล้ว กฎหมายจะให้ความสำคัญแก่การทำคดีของพนักงานอัยการมากกว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 32

5.2 ข้อเสนอแนะ

เพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่เกิดจากผู้เสียหาย ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะข้อคิดเห็น ดังนี้

1) การให้สิทธิผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีอาญาได้ โดยไม่จำกัดฐานความผิดให้มีต่อไป เพื่อเป็นหลักประกันถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้เสียหายในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม และเป็นไปตามหลักการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจอธิปไตยของเจ้าหน้าที่จากการปฏิบัติหรือละเว้น การปฏิบัติโดยมิชอบ อีกทั้งเป็นการป้องกันวิธีการแก้แค้นนอกกฎหมายที่ไม่อาจยอมรับได้ใน นิติรัฐ นอกจากนี้ การจำกัดฐานความผิดที่ผู้เสียหายสามารถฟ้องได้ ไม่ควรมีการจำกัด เพราะ จะทำให้เกิดความซับซ้อน เมื่อมีการให้สิทธิผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาได้ ก็ควรให้สิทธิอย่างเต็มที่

2) ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาที่ไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัวที่ผู้เสียหายได้ฟ้องคดีก่อน ฝ่ายเดียว พนักงานอัยการควรอยู่ในสถานะรับรู้ทุกคดี ทั้งนี้ จะสอดคล้องกับหลักการดำเนิน คดีอาญาโดยรัฐ และเมื่อเห็นว่าผู้เสียหายจะทำให้คดีนั้นเสียหาย พนักงานอัยการสามารถใช้ ดุลพินิจว่าจะขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 31 หรือฟ้องคดีเองโดยมีเงื่อนไขที่ต้องผ่านการสอบสวนก่อน ตาม มาตรา 120 ใน กรณีที่คดีนั้นอยู่ในระหว่างการสอบสวนหรือยังไม่ได้เริ่มการสอบสวน พนักงานอัยการสามารถใช้ ดุลพินิจว่าจะขอการสอบสวนเพื่อฟ้องคดีเองหรือสามารถขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายได้เช่นกัน ทั้งนี้ หากพนักงานอัยการขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหาย ก็ต้องรับผลในคำฟ้องของผู้เสียหายที่ บกพร่องนั้นด้วย เมื่อศาลอนุญาตแล้วจะให้ความสำคัญกับการทำคดีของพนักงานอัยการมากกว่า ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 32 นอกจากนี้ การขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับ ผู้เสียหาย ถือว่าไม่ขัดกับมาตรา 120

3) หลักการที่ศาลฎีกาวางไว้ ในคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 9334/2538 และ 6446/2547 ยัง ไม่เพียงพอต่อการป้องกันการทำให้คดีอาญาความผิดต่อแผ่นดินเสียหาย เนื่องจาก พนักงาน อัยการอาจไม่รับรู้ถึงการฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหาย และแม้จะรับรู้การฟ้องคดีอาญาของผู้เสีย หายโดยสมยอม พนักงานอัยการก็ต้องบรรยายคำฟ้องและนำสืบพยานให้ศาลเห็นว่าคดีอาญาที่ ผู้เสียหายฟ้องก่อนฝ่ายเดียวกันเป็นการดำเนินคดีโดยสมยอม ดังนั้น ควรบัญญัติกฎหมายให้มี ความชัดเจน เพื่อให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป และเพื่อเป็นการป้องกันการทำให้คดีอาญา ความผิดต่อแผ่นดินเสียหาย

4) บทบาทของพนักงานอัยการในการดำเนินคดีอาญา ควรมีดังเช่นพนักงานอัยการ ในต่างประเทศ ถึงแม้ในประเทศไทยจะมีลักษณะการดำเนินคดีอาญาที่เป็นการเฉพาะ แต่กระบวนการยุติธรรมควรมีความเชื่อมโยงและตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างองค์กร และคดี อาญาทุกคดี เว้นแต่ คดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว พนักงานอัยการต้องอยู่ในสถานะที่รับรู้ทุก คดี โดยเฉพาะคดีที่สำคัญที่มีผลกระทบต่อสังคม หรือคดีที่ประชาชนให้ความสนใจ โดยผู้เขียน จึงเสนอให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165 โดยเพิ่มเติม วรรคสี่

“ก่อนได้สวนมูลฟ้องคดีอาญาที่ไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัวที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องก่อนฝ่ายเดียว ให้ศาลส่งสำเนาคำฟ้องและหมายนัดได้สวนมูลฟ้องให้พนักงานอัยการที่มีเขตอำนาจทราบ”

เห็นว่าการสร้างความเชื่อมโยงและการบัญญัติกฎหมายที่ให้พนักงานอัยการอยู่ในสถานะรับรู้การฟ้องคดีอาญา โดยเฉพาะคดีอาญาความผิดต่อแผ่นดิน เมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีก่อนนั้นเป็นเรื่องที่ดีและสมควร เพื่อให้พนักงานอัยการได้ตรวจสอบการดำเนินการของผู้เสียหายว่ามีการสมยอมหรือมีข้อผิดพลาดอย่างไรหรือไม่แล้วแจ้งให้ศาลทราบ หรือให้ศาลรอการพิจารณาคดีไว้จนกว่าการพิจารณาคดีของพนักงานอัยการจะเสร็จสิ้น

หากมีการบัญญัติอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการหลังจากที่ได้รับคำฟ้องและหมายได้สวนมูลฟ้องจากศาลไว้แล้วด้วยก็จะสมบูรณ์

References

- Alongkorn Klinhorm. "The Right to Criminal Prosecution of Private Persons." Master's thesis, Faculty of Laws, Thammasat University, 1998. [In Thai]
- Attapol Yaisawang. "Injured Person in Criminal Case." Master's thesis, Faculty of Law, Thammasat University, 1981. [In Thai]
- Institution of Criminal Laws. *Encyclopedia on International Justice Process*. Bangkok: Seven Printing, 2540. [In Thai]
- Kanit Na Nakhon. *Criminal Procedure Law*. 8th ed. Bangkok: Winyuchon, 2012 [In Thai]
- Kanit Na Nakhon. *German Public Prosecutors and Criminal Prosecution of German Public Prosecutors in Pre-Trial Proceeding, in Public Prosecutors and Criminal Case Investigation an Article Collection on Criminal Case Investigation of Various Countries*. Bangkok: Chutima Publisher, 1998. [In Thai]
- Kanit Na Nakhon. "Criminal Procedure and Concepts underlying Principle of Civil Law." *Public Prosecutor Journal* 4, no.42 (1998): 53. [In Thai]
- Kanit Na Nakhon. "Court's Role in Criminal Case." *Dhurakij Pundit Law Journal* 1, no.1 (January – June 2001): 49-64. [In Thai]
- Kanit Na Nakhon. "Thailand's Procedure Law: Principle of Law and Its Inconsistent Implementation." *Law Journal Thammasat University* 15, no.3 (September 1987): 1-17. [In Thai]
- Kanit Na Nakhon. "The Role of Public Prosecutors and Criminal Investigation." *Law Journal Thammasat University* 9, no.2 (1977): 133-141. [In Thai]
- Kanueng Ruechai. *Criminal Procedure Law Vol. 1*. 9th ed. Bangkok: Deaun Tula, 2008. [In Thai]
- Kiatkhajorn Watjanasawat. *Explanation on Criminal Law Chapter 1 General Provision*. 10th ed. Bangkok: Pholsiam Printing Publisher Thailand, 2008. [In Thai]
- Kiatkhajorn Watjanasawat. *Explanation on Criminal Procedure Law Regarding Pre-Trial Proceeding*. 5th ed. Bangkok: Chirarat Printing, 2006. [In Thai]

- Kiatkhajorn Watjanasawat. *Explanation on Criminal Procedure Law Regarding Pre-Trial Proceeding*. 7th ed. Bangkok: Chirarat Printing, 2015. [In Thai]
- Kowit Meepornbucha. "Prosecutor's Inspection of the Criminal Prosecution by an Injured Person." Master's thesis, Faculty of Law, Dhurakij Pundit University, 2007. [In Thai]
- Montree Chalernpai. "Measures on Scrutinizing on the Criminal Prosecution with Private Persons as Plaintiffs." Master's thesis, Faculty of Law, Dhurakij Pundit University, 2014. [In Thai]
- Narong Jaihar. *Principles of Criminal Procedure Law Vol. 1*. 10th ed. Amended. Bangkok: Winyuchon, 2009. [In Thai]
- Pokpong Srisanit. *Problems on Criminal Prosecution Instituted by Injured Persons*, a Academic Article Collection Thammasat University, No. 3 of 2007. Bangkok: Thammasat University, 2006. [In Thai]
- Supattra Yurachart. "Injured Person's participation in Criminal Case." Master's thesis, Faculty of Law, Dhurakij Pundit University, 2013. [In Thai]
- Surasak Likkasitwattanukul. *Criminal Procedure Code (Reference)*. 10th ed. Bangkok: Winyuchon, 2010 [In Thai]
- Udom Rat-amarit. "Criminal Indictment." *Law Journal Thammasat University* 22, no.2 (1992): 240-251. [In Thai]
- Uthai Artiwate. *The Articles on Criminal Procedure Law of the French Republic*. Bangkok: V.J. Printing Partnership, 2011. [In Thai]
- Uthai Artiwate. "The Right of Injured Person in French Laws." *Bot Bundit* 61, no.1, (2548): 2. [In Thai]